

آموزش موسیقی به کودکان

استفاده از نشانه‌ها و تصویرسازی ذهنی

شیوا عبداللہی

www.ketab.ir

فهرست نویسی پیش از انتشار

سرشناسه	:	عبداللهی، شیوا، ۱۳۶۸-
عنوان و نام پدیدآور	:	آموزش موسیقی به کودکان: استفاده از نشانه‌ها و تصویرسازی ذهنی / مؤلف شیوا عبداللهی
مشخصات ظاهری نشر	:	اصفهان: انتشارات بسته‌نگار، ۱۳۹۷
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸۵۵-۹-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	موسیقی -- آموزش به کودکان و نوجوانان
موضوع	:	Music -- Instruction and study -- Juvenile
موضوع	:	کودکان -- موسیقی و آواز
موضوع	:	Children -- Songs and music
رده‌بندی کنگره	:	MT۷۷۴۰/ع۲آ۸ ۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی	:	۷۸۰/۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۳۹۴۰۱۴

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری بسته نگار سپاهان

اصفهان - محله اصفهان - خیابان گلخانه - سه راه ماه فرخی - پلاک ۶۶

تلفن: ۰۳۱-۳۴۲۰۳۰۰۶ - ۳۴۲۰۳۰۰۸ - ۳۴۲۰۳۰۰۴

www.BastanNegar.com

آموزش موسیقی به کودکان

استفاده از نشانه‌ها و تصویرسازی ذهنی

شیوا عبداللہی

ناشر	انتشارات بسته نگار
نوبت چاپ	اول
شمارگان	۵۰۰ جلد
طراحی جلد	محمدرضا حافظی
مجری تولید	موسسه چاپ و نشر سلام
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸۵۵-۹-۹

حق چاپ محفوظ و استفاده از مطالب کتاب با ذکر منبع مجاز است.

قیمت: ۲۴/۰۰۰ تومان

موسیقی هنری انتزاعی است و به سان هنرهای تجسمی، مواد و ابزار ملموس و قابل رویت در آن وجود ندارد. به همین دلیل مربیان موسیقی دغدغهی یافتن شیوه‌هایی را دارند که به ساده‌تر کردن زبان پیچیده‌ی موسیقی به ویژه برای هنرجوی کودک کمک کند. اشاره به این نکته بسیار شایان توجه است که هنرجوی خردسال، قبل از آنکه یک هنرجوی موسیقی باشد، یک کودک است. کودکی با دنیای متفاوت از بزرگسالان و خواسته‌ها و نیازهایی که به هیچ عنوان نمی‌توان از کنار آن‌ها بی‌تفاوت عبور کرد. باید به خاطر داشت که کودک، تنها آن چیزی را می‌آموزد که برایش کشش و جذابیت داشته باشد. چیزی در ذهن و روان کودک ثبت و ضبط می‌گردد که در عین ملموس بودن نسبت به آن علاقمند نیز باشد و آن موضوع در او حس لذت و شوق پدید آورد.

وظیفه‌ای که در روند تدریس موسیقی بر عهده مربیان است، تنها آموزش مبانی موسیقی نیست. منظور از مبانی، الفبای موسیقی بدون در نظر گرفتن ارزش روانشناسانه آن‌ها است. (ویلمز، ۱۳۸۹، ص ۹)

ولی درخصوص کار با خردسالان تمامی نمودهای اولیه موسیقی پیش از آن‌که به حیطه‌ی آموزش موسیقی مربوط باشد، در قلمروی آموزش عمومی خردسالان قرار می‌گیرد و توانایی‌های روانشناسانه‌ی مربی، مورد سنجش قرار می‌گیرد. علاقه‌ی کودک به موسیقی در حقیقت تا حد زیادی توسط معلم او برانگیخته می‌شود. در این مسیر، چیزی مؤثر و مفید تلقی می‌شود که موجب گردد، کودک علاوه بر آن‌که پاسخ مناسبی برای نیازهای روانی خود می‌گیرد، مشتاقانه بیاموزد و فرا بگیرد. درست است که کودک در دایره واژگان خود با محدودیت مواجه است، ولی عاملی مهم وجود دارد که برای او در این حوزه برگ برنده‌ای بزرگ و شاخص محسوب می‌شود. این برگ برنده تخیلات و قدرت شگفت انگیز کودک در خیال‌پردازی و تصویرسازی است، یعنی نکته‌ای که ناتوانی او را در فهم و دریافت کلام ثقیل و پیچیده، قابل چشم‌پوشی می‌گرداند. از طرفی عواملی که به رشد و تقویت تصویرسازی

و نشانه پردازی در موسیقی کمک می کنند مواردی چون قصه، روایت، نقاشی و غیره است، که در عین آن که جذابیت و کشش کافی را برای کودک در خود دارند موجبات رشد ذهنی و روانی کودک در کنار آموزش موسیقی را فراهم می آورد.

کودکان پیش از سن دبستان که در این پژوهش مورد نظر هستند، توانمندی هایی نظیر افکار ماجراجویانه، تصورات، کنجکاوی ها و اکتشافات، در خود دارند که این امکان را ایجاد می کند که آموزش، روند جستجوگرانه و خلاق تری را نسبت به آموزش در گروه های سنی دیگر پیدا کند. ناخودآگاه کودک توانایی یافتن روابط بین پدیده ها و ابره ها را دارد. پس می تواند با طی کردن مسیر فردی و ذهنی خود، مطالب را دریافت کند. این شیوه، به کودک کمک می کند که هم زمان با فرایند یادگیری، خلاقیت خود را بروز دهد و این همان بخش است که بازی ها، خیال پردازی ها و گردش های سیال اندیشه اش را دربرمی گیرند و برای او انگیزه آفرین هستند. بدین صورت، آموزش، لذت برانگیز، هموار، پویا و عمیق تر خواهد بود. اکنون پرسش هایی که اساس کار این پژوهش می باشند و مورد بررسی قرار می گیرند را مطرح می نمایم.

۱- آیا لزوماً فراگیری مفاهیم پیچیده و نه چندان ساده ای موسیقایی از سطح درک کودکان خارج است؟

۲- نقش نماد در دنیای شخصی کودک چیست و اصولاً نمادآفرینی و روند رشد کودک چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟

۳- نمادآفرینی در پیشبرد اهداف آموزشی ما تا چه حد می تواند مؤثر باشد؟

۴- در مسیر هدایت کودک به سوی تصویرسازی و تخیل از چه ابزاری بهره می جوئیم؟

لازم به ذکر است که در این پژوهش از شیوه ای کتابخانه ای استفاده شده است.

در پایان لازم می دانم از دکتر مهرزاد پاکباز بابت پیشنهاد این موضوع و هم چنین مشاوره های ایشان در راستای انجام این پروژه سپاس گزاری نمایم.

شیوا عبداللہی

پاییز ۱۳۹۷

فصل اول

- ۱-۱- نشانه‌شناسی ۱
- ۱-۲- بازنمایی در موسیقی ۳
- ۱-۳- بازنمایی و نقش آن در دنیای انتزاعی کودک ۳
- ۱-۴- کارکرد نشانه‌های یا نمادین در کودک ۵
- ۱- تقلید ۶
- ۲- بازی نمادین ۶
- ۳- نقاشی ۷
- ۴- تصویر ذهنی ۸
- ۵- زبان گفتاری ۸

فصل دوم

- ۲-۱- نقش تقلید در شکل‌گیری تجسم ۹
- ۲-۲- روند شکل‌گیری نمادها از دل بازی ۱۱
- ۲-۲-۱- چگونگی شکل‌گیری رفتارهای آیین گرایانه ۱۱
- ۲-۲-۲- سرآغاز پیدایش نمادآفرینی ۱۲
- ۲-۲-۳- چگونگی گذر نماد بازی‌گونه، از دوره حرکتی به دوره تجسمی ۱۴
- ۲-۳- بازی: ابزار خلق واقعیتی مطلوب ۱۵
- ۲-۴- چرا کودک نمادآفرینی می‌کند؟ ۱۶
- ۲-۵- سرآغاز نقاشی در کودک ۱۷
- ۲-۵-۱- چرا تصویر در مقایسه با زبان، نزد کودک نقش مؤثرتری دارد؟ ۱۸

فصل سوم

- ۳- «تجسم» از منظر روان‌شناختی ۲۱
- ۳-۱- کارکرد نشانه‌ای و آغاز تخیل هنری ۲۲
- ۳-۲- نقش تخیل در ارتقاء کیفیت فراگیری موسیقی ۲۳
- ۳-۳- بازی، حرکت و تصویرسازی ذهنی ۲۴
- ۳-۴- استفاده از تصویر برای بهبود قدرت تجسم ۲۷
- ۳-۴-۱- ویژگی‌های تصاویر مناسب برای کودکان ۴-۷ سال ۲۹

فصل چهارم

- ۴-۱- نقش تداعی معنی در تصویرسازی ذهنی ۳۱
- ۴-۲- نقش تداعی معنی در فراگیری موسیقی ۳۲
- ۴-۳- آثار موسیقی تصویرگرایانه در روند آموزشی و نمونه‌هایی از آن‌ها ۳۵
- ۴-۴- قصه و تصویرسازی ذهنی ۳۶
- ۴-۴-۱- منطق روایی قصه ۳۷
- ۴-۴-۲- منطق بصری (تجسمی) قصه ۳۸
- ۴-۴-۳- شخصیت‌پردازی و نام‌گذاری در قصه ۳۹
- نتیجه‌گیری ۳۹
- فهرست منابع ۴۳
- ب- مقالات ۴۳